

Výsluch agenta

Anotácia: V článku venujeme pozornosť inštitútu agenta v právnom poriadku Slovenskej republiky, jeho osobe a použitiu s poukazom aj na štatistické údaje vrátane inštitútu tzv. agenta provokatéra, osobitostiam výsluchu agenta z hľadiska jeho prípravy a priebehu v trestnom konaní prípravnom a súdnom, ako aj trestno-procesným limitom použitia anonymných svedectiev podaných agentom ako svedkom pri výsluchu.

Kľúčové slova: trestné konanie, dôkazný prostriedok, dôkaz, svedok, výsluch, anonymné svedectvo, agent, agent provokatér.

Úvod

Na vysoký nárast trestnej činnosti spojenej s brutalitou, organizovanosťou a dotýkajúcej sa aj korupcie, bolo potrebné reagovať aj zakotvením nového inštitútu do trestno-procesnej úpravy. Išlo o inštitút agenta, ktorého použitie je prípustné len vtedy, ak by odhaľovanie, zisťovanie a usvedčovanie páchatel'ov taxatívne uvedených trestných činov – a od 1. 8. 2013 aj trestných činov extrémizmu – bolo iným spôsobom podstatne sťažené a získané poznatky odôvodňujú podozrenie, že bol spáchaný trestný čin alebo má byť spáchaný taký trestný čin. Konanie agenta musí byť tiež v súlade s účelom zákona číslo 301/2005 Z. z. Trestného poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) a musí byť úmerné protiprávnosti konania, na ktorého odhaľovaní, zisťovaní alebo usvedčovaní sa zúčastňuje. Vzhľadom na skutočnosť, že za **dôkaz** môže slúžiť všetko, čo môže prispieť na náležité objasnenie veci a čo sa získalo z dôkazných prostriedkov podľa Trestného poriadku alebo podľa osobitného zákona, sú **dôkazným prostriedkom** aj **informácie získané použitím prostriedkov operatívno-pátracej činnosti**,¹ ktorým sa rozumie aj **agent**. V trestnom konaní je možné agenta k ním získaným informáciám vypočúť. Vo všeobecnosti sa **na výsluch agenta v trestnom konaní primerane použijú ustanovenia o výsluchu svedka**. Určujúca je najmä skutočnosť, či ide o agenta, ktorý je príslušníkom Policajného zboru alebo príslušníkom polície iného štátu, respektíve je agentom iná osoba (v prípade korupcie), a či súhlasí s tým, aby bola jeho totožnosť odhalená. Je však potrebné vziať do úvahy aj trestno-procesné limity využitia výpovedí agentov ako svedkov, najmä z hľadiska rozsahu dokazovania, keďže v súvislosti s právom na spravodlivý proces nemôže byť odsúdenie založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere na anonymných výpovediach. Z uvedených dôvodov venujeme pozornosť inštitútu agenta v právnom poriadku Slovenskej republiky, jeho osobe a použitiu s poukazom aj na štatistické údaje vrátane inštitútu tzv. agenta provokatéra, osobitostiam výsluchu agenta z hľadiska jeho prípravy a priebehu v trestnom konaní prípravnom a súdnom, ako aj trestno-procesným limitom použitia anonymných svedectiev podaných agentom ako svedkom pri výsluchu.

1. Agent v právnom poriadku Slovenskej republiky

K zavedeniu inštitútu agenta do právneho poriadku Slovenskej republiky došlo zákonom číslo 247/1994 Z. z., s účinnosťou od 1. 10. 1994, ktorý menil a dopĺňal zákon číslo 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) v znení neskorších predpisov v ustanovení § 88b (ďalej len „predchádzajúci Trestný poriadok“).² Išlo o reakciu na neúmerny nárast trestnej činnosti vyznačujúcej sa brutalitou, organizovanosťou a dotýkajúcej sa aj daňových únikov a korupcie. Inštitút agenta bolo možné použiť aj

¹ Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov, § 119 ods. 2.

² Zákon č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok), v znení zákona číslo 247/1994 Z. z., § 88b.

v súvislosti so zákonom číslo 249/1994 Z. z. o boji proti legalizácii príjmov z najzávažnejších, najmä organizovaných foriem trestnej činnosti a o zmenách niektorých ďalších zákonov.³ **Aj Trestný poriadok účinný od 1. 1. 2006, prevzal inštitút agenta** a je upravený v ustanoveniach § 10 ods. 20, ods. 22 a § 117,⁴ ako aj v ďalších súvisiacich ustanoveniach. **Zákonná úprava rešpektuje aj zásady zákonnosti, subsidiarity, proporcionality a súdnej kontroly**, čo je v súlade aj s rezolúciou XIV. medzinárodného kongresu trestného práva.⁵

Ustanovenia vzťahujúce sa na inštitút agenta sa od jeho zavedenia do právneho poriadku vyvíjali. Zmeny sa dotýkali najmä vymedzenia trestných činov, pri ktorých je použitie agenta možné, určenia okruhu orgánov oprávnených vydať príkaz na jeho použitie, možnosti iniciatívneho navádzania na spáchanie trestného činu v prípade korupcie (na základe novely vykonanej zákonom číslo 457/2003 Z. z. účinné od 1. 12. 2003),⁶ ale aj výsluchu agenta v konaní prípravnom a súdnom. Odhaľovanie organizovanej kriminality je závislé prevažne od operatívno-pátracej činnosti polície. Nasadenie agenta je nepochybne najúčinnější prostriedok na preniknutie do zločineckých organizácií, ale na druhej strane, je to tiež najnáročnejší prostriedok, ktorý vyvoláva polemiku a výhrady.⁷

Z hľadiska trestno-hmotného je za zákonom stanovených podmienok plnenie úlohy agenta okolnosťou vylučujúcou protiprávnosť činu.⁸ Pre nasadenie agenta do zločineckej skupiny je nevyhnutné, ak sa má agent vierohodne infiltrovať do skupiny, získať dôveru jej členov, aby mal prístup k relevantným informáciám o páchanej trestnej činnosti, koncipovať jeho beztrestnosť tak, aby v prípade nevyhnutnosti mohol agent spáchať čin, ktorý by bol inak trestným činom, a preto je plnenie úlohy agenta okolnosťou vylučujúcou protiprávnosť. Neznamená to však, že agent môže beztrestne v rámci pôsobenia v zločineckej alebo teroristickej skupine spáchať akýkoľvek trestný čin. Najmä pri trestných činoch proti životu a zdraviu, proti slobode a ľudskej dôstojnosti a trestných činoch proti republike je záujem spoločnosti na ich ochrane podstatne vyšší ako na odhalení trestnej činnosti páchanej zločineckou alebo teroristickou skupinou prostredníctvom infiltrovaného agenta. Agent svojím konaním nemôže spôsobiť ani ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť.⁹

2. Kto je agent a aké je jeho použitie

V odbornej literatúre a legislatíve jednotlivých štátov sa stretávame s rozličnými termínmi jeho **označenia**. Napríklad „skrytý vyšetrovateľ“, „skrytý policajt“, „tajný policajt“ alebo „skrytý agent“. Okrem nejednotného termínu jeho označenia prevažná väčšina štátov rôznym spôsobom upravuje aj konkrétne podmienky jeho použitia, čo vyplýva aj z odlišnej situácie a problémov s organizovanou kriminalitou a podmieňuje to aj odlišnú policajnú a justičnú prax tohto inštitútu.¹⁰

Agentom, ako prostriedkom operatívno-pátracej činnosti na účely Trestného poriadku, je príslušník Policajného zboru alebo príslušník polície iného štátu, ktorý na základe príkazu prokurátora alebo súdu prispieva k odhaľovaniu, zisťovaniu a usvedčovaniu páchatel'ov zločinu, trestných činov korupcie, trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa a trestného činu legalizácie príjmu z trestnej činnosti. V prípade korupcie môže byť agentom aj iná osoba ako príslušník Policajného zboru ustanovená

³ ŠUCHTER, J. Agent – nový inštitút v trestnom konaní. s. 6.

⁴ Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov, § 10 ods. 20, 22, § 117.

⁵ IVOR, J. et al. *Trestné právo procesné*. Druhé, doplnené a prepracované vydanie. s. 407-408.

⁶ Zákon č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok), v znení zákona č. 457/2003 Z. z.

⁷ KARABEC, Z. Použití agenta v „předpolí zločinu“. s. 166.

⁸ Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, v znení neskorších predpisov, § 30 ods. 1, 2, 3.

⁹ KONEČNÝ, R. Prostriedky operatívno-pátracej činnosti pri odhaľovaní korupcie. s. 134-135.

¹⁰ KOČAN, Š., VIKTORYOVÁ, J., BLATNICKÝ, J. Právne aspekty použitia agenta pri vyšetrovaní korupcie. s. 123.

prokurátorom na návrh policajta alebo príslušníka Policajného zboru povereného ministrom vnútra Slovenskej republiky.¹¹

Použitie agenta je prípustné len vtedy, ak odhaľovanie, zisťovanie a usvedčovanie páchatel'ov vyššie uvedených trestných činov (na základe novely Trestného poriadku, vykonanej zákonom číslo 204/2013 Z. z. s účinnosťou od 1. 8. 2013, aj trestných činov extrémizmu),¹² by bolo iným spôsobom podstatne sťažené (zásada subsidiarity) a získané poznatky odôvodňujú podozrenie, že bol spáchaný trestný čin alebo má byť spáchaný taký trestný čin. Konanie agenta musí byť v súlade s účelom zákona (zásada zákonnosti) a musí byť úmerné protiprávnosti konania (zásada proporcionality), na odhaľovaní, zisťovaní alebo usvedčovaní ktorého sa zúčastňuje. Agent nesmie iniciatívne navádzať na spáchanie trestného činu. Ide o tzv. agenta kontrolóra. To neplatí, ak ide o korupciu verejného činiteľa alebo zahraničného verejného činiteľa a zistené skutočnosti nasvedčujú, že páchatel' by spáchal taký trestný čin aj vtedy, ak by príkaz na použitie agenta nebol vydaný.¹³ Ide o tzv. agenta provokatéra. Príkaz na použitie agenta vydáva predseda senátu, pred začatím trestného stíhania alebo v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie na návrh prokurátora, ktorý musí byť písomný s určeným časom maximálne 6 mesiacov (s možnosťou predĺženia vždy o 2 mesiace, a to aj opakovane) a odôvodnený aj skutkovými okolnosťami. Ak za zákonom stanovených podmienok vydá príkaz predbežne ústne aj prokurátor, taký príkaz v písomnej podobe musí najneskôr do 72 hodín od vydania príkazu potvrdiť sudca pre prípravné konanie, inak stráca platnosť (zásada súdnej kontroly).¹⁴

Agent koná pod dočasnou alebo trvalou legendou alebo bez legendy (súhrn krycích údajov o osobe agenta, najmä o jeho totožnosti, rodinnom stave, vzdelaní a zamestnaní). Písomnosti týkajúce sa použitia agenta sa do spisu založia len vtedy, ak prokurátor v obžalobe navrhne vykonanie dôkazu skutočnosťami zistenými agentom. Pravá totožnosť agenta vystupujúceho pod legendou musí byť aj po skončení jeho použitia utajená.¹⁵

3. Inštitút tzv. agenta provokatéra

Určitú polemiku predstavuje uvedený inštitút tzv. agenta provokatéra (§ 117 ods. 2 druhá veta Trestného poriadku), zavedený pre prípady určenej korupcie ešte do predchádzajúceho Trestného poriadku, zákonom číslo 457/2003 Z. z. s účinnosťou od 1. 12. 2003,¹⁶ keď agent nesmie iniciatívne navádzať na spáchanie trestného činu, čo neplatí, ak ide o korupciu verejného činiteľa alebo zahraničného verejného činiteľa a zistené skutočnosti nasvedčujú, že páchatel' by spáchal taký trestný čin aj vtedy, ak by príkaz na použitie agenta nebol vydaný. V Slovenskej republike to v praxi znamená jeho minimálne použitie.

Doterajšia prax ukázala, že pri odhaľovaní, zisťovaní a usvedčovaní páchatel'ov korupčných trestných činov inštitút agenta provokatéra nie je potrebný. Polícia využíva v prípade korupcie, kde ešte nedošlo k odovzdaniu vopred vyžiadaného úplatku, ale došlo k oznámeniu o trestnom čine, že dôjde k odovzdaniu úplatku, agenta kontrolóra.¹⁷ Agent, ani s prípadným súhlasom prokurátora, nemá právo rozsah svojho poverenia prispôbovať okolnostiam prípadu a príkaz v rozsahu podľa § 117 ods. 2 prvej vety Trestného poriadku,

¹¹ Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov, § 10 ods. 20, 22.

¹² Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení zákona č. 204/2013 Z. z., § 117 ods. 1.

¹³ Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov, § 117 ods. 1, 2.

¹⁴ Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov, § 117 ods. 5, 6, 7.

¹⁵ Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov, § 117 ods. 3, 8, 10.

¹⁶ Zákon č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) v znení zákona č. 457/2003 Z. z., § 88b ods. 2.

¹⁷ KOČAN, Š. Inštitút agenta vo vybraných právnych systémoch. s. 66, 69, 71, 72.

rozšíriť na aktivity podľa § 117 ods. 2 druhej vety Trestného poriadku, ktorá zakotvuje pre agenta výnimku zo všeobecne platného zákazu iniciatívne navádzať na spáchanie trestného činu.¹⁸ **Nejde o prípad vyprovokovanej a riadenej trestnej činnosti**, ak sa činnosť agenta jasne vymedzila na plnenie úloh podľa § 117 Trestného poriadku a v súlade s predmetom zákona, vyjadreného v § 1 Trestného poriadku bez toho, aby obvineného navádzal na spáchanie trestného činu.¹⁹ **Policajnú provokáciu** možno definovať ako zámerné, aktívne podnecovanie alebo navádzanie či iné iniciovanie spáchania trestnej činnosti druhej osoby, ktorá by inak protiprávne nekonala.²⁰ Pokiaľ v kontinentálnom systéme práva prevláda názor, ktorý inštitút agenta provokatéra striktné vylučuje a mnohí ho považujú za protiústavný, v americkom právnom systéme sa tento inštitút využíva bežne. V USA je metóda policajnej činnosti tzv. agenta provokatéra legálna, veľmi uznávaná a informácie s dôkaznou hodnotou získané agentom provokatérom môžu tvoriť podklad obžaloby. Naopak, zakázaná je policajná provokácia napríklad v Spolkovej republike Nemecko alebo v Českej republike. Právny poriadok Anglicka taký inštitút nepozná.²¹

Použitie tzv. agenta provokatéra je v zásade v rozpore s právom na spravodlivý súdny proces. Porušenie práva na spravodlivý proces v dôsledku odsúdenia za trestný čin vyprovokovaný štátnymi orgánmi **je v kontexte porušenia čl. 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd** (ďalej len „dohovor“)²² **unikátne v tom, že sa vlastne v zásade netýka postupu orgánov štátu v priebehu samotného konania o určitom skutku, ale sa týka ich postupu priamo pri tomto skutku.** O porušenie tohto článku ide **aj vtedy, ak** síce nie je možné spoľahlivo určiť, či tu došlo k neprípustnej provokácii zo strany štátu, avšak **obvinený nedostal dostatočnú príležitosť určité podozrenie v tomto smere preukázať.**²³ Európsky súd pre ľudské práva v rozsudku vo veci Teixeira de Castro proti Portugalsku z 9. 6. 1998 okrem iného uviedol, že **verejný záujem nemôže odôvodniť použitie dôkazov, ktoré boli získané policajnou provokáciou.** Je potrebné poukázať aj na rozsudok bývalého Špeciálneho súdu v Pezinku sp. zn. 2 Tš 6/2005, potvrdený v odvolacom konaní uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Toš 50/2006, ktorým bol obžalovaný oslobodený spod obžaloby prokurátora, pre trestný čin korupčného charakteru z dôvodu, že skutok nie je trestným činom. Agent navádzal obžalovaného na spáchanie trestného činu korupcie a súd konštatoval, že **je neprípustným porušením viacerých noriem, ak sa zásah štátu prostredníctvom jeho mocenských orgánov stáva súčasťou skutkového deja, t. j. všetkých čiastkových úkonov, z ktorých sa pro futuro formuje trestné konanie konkrétneho páchatel'a, a to formou provokácie alebo iniciácie trestného činu.**²⁴

Obdobne argumentoval aj Ústavný súd Českej republiky vo svojom náleze sp. zn. III ÚS 597/99 z 22. 6. 2000.²⁵ V neskorších rozhodnutiach, napríklad v náleze sp. zn. II. ÚS 710/01 z 25. 6. 2003 Ústavný súd Českej republiky svoj prístup potvrdil, keď prijal judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva.²⁶ Chmelík tiež uviedol, že **Európsky súd pre ľudské práva vyslovil zákaz policajnej provokácie** aj v ďalších rozhodnutiach s odôvodnením, že vyprovokovanie trestného činu spôsobuje, že trestné konanie je definitívne nespravodlivým od samého začiatku a dôkazy získané prostredníctvom policajnej provokácie nesmú byť v trestnom konaní použité, a poukázal na rozhodnutia Ramanauskas proti Litve z 5. 2. 2008,

¹⁸ Uznesenie Vyššieho vojenského súdu Trenčín sp. zn. 3 Tpo 1/2008 z 1.3.2010 (ZSP 22/2010).

¹⁹ Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 T 12/2004 z 1.9.2008 (ZSP 67/2008).

²⁰ CHMELÍK, J. Úvahy o agentu provokatérovi a korunním svědkovi. s. 3.

²¹ KOČAN, Š. Inštitút agenta vo vybraných právnych systémoch. s. 66-69.

²² Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd zo 4.11.1950 (oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí číslo 209/1992 Zb.).

²³ KMEC, J. et al. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydání. s. 771.

²⁴ NOVOCKÝ, J. Praktické aspekty použitia agenta v trestnom konaní. s. 17-19.

²⁵ Nález Ústavného súdu ČR sp. zn. III. ÚS 597/99 z 22.6.2000.

²⁶ Nález Ústavného súdu ČR sp. zn. II. ÚS 710/01 z 25.6.2003.

Vlachos proti Grécku z 18. 9. 2008 a Burak Hun proti Turecku z 15. 12. 2009. V tejto súvislosti sa okrem iného poukazovalo na skutočnosť, že **spáchanému trestnému činu chýba** jeden zo základných znakov, ktorým je **protiprávnosť**.²⁷

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa vo svojej rozhodovacej činnosti zaoberal aj vymedzením odlišnosti skrytej aktivity polície a policajnej provokácie. Uviedol, že pod **policajnou provokáciou** treba rozumieť zámerné, aktívne podnecovanie alebo navádzanie či iné iniciovanie spáchania trestnej činnosti vedené snahou, aby osoba, ktorá by inak protiprávne nekonala, spáchala trestný čin. K **skrytej aktivite polície** uviedol, že je to činnosť zameraná na zistenie skutočností dôležitých pre trestné konanie, odhalenie páchatel'a trestného činu, zabezpečenie dôkazov o jeho trestno-právne postihnutel'nom konaní, zabránenie mu v jeho pokračovaní a na minimalizáciu spôsobených škôd. **Kľúčovú odlišnosť skrytej aktivity polície od policajnej provokácie charakterizuje skutočnosť, že polícia neinicuje, t. j. neovplyvňuje u osoby vôľu spáchať trestný čin, ale takýmto zámerom vytvára u nej vhodné podmienky na spáchanie trestného činu, ktoré však nesmú byť výnimočné, ale objektívne možné a v danej situácii obvyklé a musia nastať až s časovým odstupom potom, čo sa páchatel' rozhodol spáchať trestný čin a preukázateľné urobil kroky k jeho spáchaniu.**²⁸

4. Výsluch agenta

S poukazom na skutočnosť, že za dôkaz môže slúžiť všetko, čo môže prispieť na náležité objasnenie veci a čo sa získalo z dôkazných prostriedkov podľa Trestného poriadku alebo podľa osobitného zákona, sú **dôkazným prostriedkom aj informácie získané použitím prostriedkov operatívno-pátracej činnosti,**²⁹ ktorým sa rozumie aj **agent.** **V trestnom konaní je možné agenta k ním získaným informáciám vypočuť.** Vo všeobecnosti možno uviesť, že **na výsluch agenta v trestnom konaní sa primerane použijú ustanovenia o výsluchu svedka. Určujúcim je osoba agenta a či je možné odhaliť jeho totožnosť.** Teda, či ide o agenta, ktorý je príslušníkom Policajného zboru alebo príslušníkom polície iného štátu, keď je potrebné vykonať jeho výsluch tak, aby jeho totožnosť nemohla byť odhalená, respektíve je agentom iná osoba (v prípade korupcie) a súhlasí s tým, aby bola jeho totožnosť odhalená. **Výsluch agenta, pri primeranom použití ustanovení o výsluchu svedka, je možné vykonať v prípravnom konaní alebo výnimočne aj pred súdom.**

O skutočnostiach dôležitých pre trestné konanie **môže agenta v prípravnom konaní vypočuť prokurátor pomocou technických zariadení určených na prenos zvuku a obrazu** (napríklad prostredníctvom telemostu formou videokonferencie). Spravidla tiež za použitia zmeneného hlasu (prostredníctvom modulátora) a zmeneného vzhľadu agenta (vyrastovanie obrazu jeho tváre) **tak, aby jeho totožnosť nemohla byť odhalená, keďže pravá totožnosť agenta vystupujúceho pod legendou musí byť aj po skončení jeho použitia utajená.**³⁰ Ide o primerané použitie § 134 ods. 1 Trestného poriadku. Prakticky je výsluch agenta v prípravnom konaní vo vyšetrovaní vykonávaný tak, že sa v jednej miestnosti nachádza agent s prokurátorom, vyšetrovateľom a zapisovateľom a v druhej miestnosti sa môže nachádzať obhajca s druhým prokurátorom. Obhajca môže agentovi po skončení monológovej časti výsluchu, v dialógovej časti výsluchu, ktorý vedie v prípravnom konaní prokurátor, položiť otázky prostredníctvom technického zariadenia určeného na prenos zvuku a obrazu. V jednom prípade bol výsluch agenta v prípravnom konaní, najmä z technických dôvodov, pri súčasnom dostatočnom zabezpečení utajenia totožnosti agenta a s ohľadom aj na

²⁷ CHMELÍK, J. Znovuvzkříšení agenta provokatéra. s. 37-39.

²⁸ Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 To 6/2012 z 18.10.2012 (Tpj 14/2013).

²⁹ Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov, § 119 ods. 2.

³⁰ Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov, § 117 ods. 10.

d'alsie okolnosti, vykonaný spôsobom, že agent mal zmenený len svoj vzhľad (bol v prestrojení), nie hlas a nachádzal sa priamo v jednej miestnosti s prokurátorom, vyšetrovateľom, zapisovateľom a obhajcom. Uvedený spôsob výsluchu agenta je menej reštriktívnym opatrením, ktoré v menšej miere obmedzuje právo na obhajobu a je v súlade aj s rozsudkom Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Van Mechelen proti Holandsku z 30. 10. 1997. Samotná príprava a priebeh výsluchu agenta v prípravnom konaní si vyžaduje osobitné postupy. Je potrebné venovať pozornosť tomu, aby nedošlo k prezradeniu totožnosti agenta, najmä v časti výsluchu, keď sú kladené otázky zo strany obhajoby smerujúce nie ku skutku, ale k odhaleniu totožnosti agenta. Z taktických dôvodov je vhodné, aby obhajca najskôr položil otázku agentovi a až po tom, čo prokurátor posúdi, či otázka nesmeruje k prezradeniu agentovej totožnosti, agent na otázku odpovie. V prípade, že otázka smeruje k prezradeniu totožnosti agenta, prokurátor po zaprotokolovaní otázky odpoveď agenta na otázku nepripustí. **Výstup z prenosu zvuku a obrazu do miestnosti, kde sa nachádza obhajoba, musí byť v požadovanej kvalite (ale aj v prenosovej rýchlosti), aby bolo možné zreteľne vidieť a sledovať nielen hlavu agenta s vyrastovanou tvárou, ale v ideálnom prípade aj pohyb celého tela, výrazy a gestá agenta, priestor, v ktorom sa nachádza, osoby, ktoré sú s ním v miestnosti, aby to nevzbudzovalo pochybnosti, či agent vypovedá sám, prípadne s nejakými pomôckami.** Je možné uviesť, že obdobne ako pri výsluchu agenta postupuje prokurátor v prípravnom konaní aj pri výsluchu tzv. utajeného svedka (§ 136 Trestného poriadku), a to najmä v súvislosti s ochranou svedka, v niektorých prípadoch závažnej trestnej činnosti organizovaného charakteru. **Podľa nášho názoru by bolo vhodné, aby bol výsluch agenta vykonávaný v špeciálnych „výsluchových“ miestnostiach,** rovnako ako výsluch utajených svedkov, ohrozených a chránených svedkov a výsluch svedkov – osôb mladších ako 18 rokov.

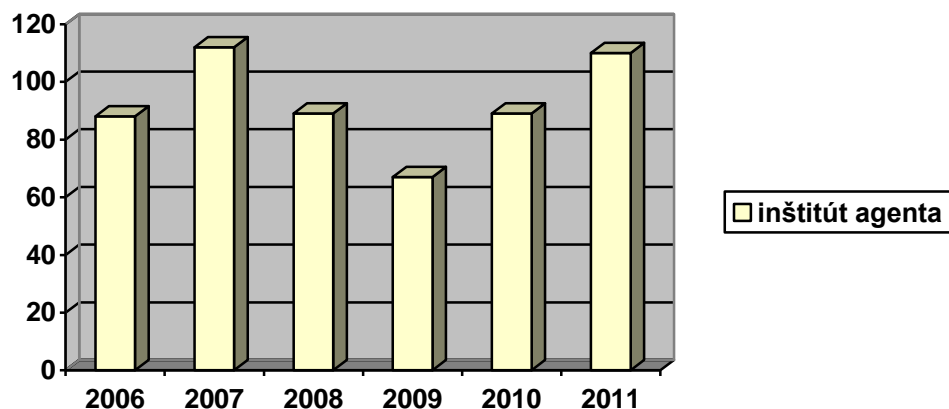
Zákonná úprava predpokladá výsluch agenta v súdnom konaní len vo výnimočných prípadoch. V praxi je však výsluch agenta pred súdom vykonávaný takmer pravidelne. **Agent môže byť výnimočne vypočúvaný na súde iba pri primeranom použití § 134 ods. 1, § 136 a § 262 Trestného poriadku, aby jeho totožnosť nemohla byť odhalená.** Teda aj na súde je výsluch agenta vykonávaný pomocou technických zariadení určených na prenos zvuku a obrazu s vykonaním opatrení na zmenu jeho vzhľadu a hlasu. Spravidla je výsluch agenta aj v konaní pred súdom vykonávaný pomocou technických zariadení určených na prenos zvuku a obrazu (prostredníctvom telemostu formou videokonferencie), pri súčasnej modulácii jeho hlasu a vyrastovaní jeho tváre. Agent môže, obdobne ako tzv. utajený svedok, namiesto bydliska ako adresu na doručenie predvolania uviesť pracovisko alebo inú adresu a nemusí uvádzať údaje o svojej osobe. K svojej totožnosti môže uviesť krycie údaje z legendy. **Predseda senátu urobí vhodné opatrenia na zaistenie bezpečnosti alebo utajenie totožnosti agenta, prípadne vylúči obžalovaného, jeho dôverníkov a verejnosť počas výsluchu agenta z pojednávacej miestnosti.** Po návrate do pojednávacej miestnosti musí byť obžalovaný oboznámený s obsahom jeho výpovede a môže sa o nej vyjadriť aj bez toho, aby sa s agentom stretol, a môže mu prostredníctvom predsedu senátu klásť aj otázky. **Na súdne konanie sa agent predvoláva prostredníctvom Prezídia Policajného zboru.** Doručenie predvolania agentovi zabezpečí príslušník Policajného zboru poverený prezidentom Policajného zboru. **Ak je agentom iná osoba ako príslušník Policajného zboru alebo príslušník polície iného štátu a súhlasí s tým, aby bola jeho totožnosť odhalená, použijú sa na ďalšie konanie ustanovenia § 127 až § 134 Trestného poriadku o svedkovi.**³¹ **Ak sa vykonáva výsluch agenta s využitím technických zariadení určených na prenos zvuku alebo obrazu mimo pojednávacej siene, zúčastní sa na ňom náhradný sudca. Počas výsluchu agenta musí byť verejnosť vylúčená.**³² **Ak sa vypočúva ako svedok prezidentom**

³¹ Zákon č.301/2005 Z. z. Trestný poriadok. § 117 ods. 11, § 134 ods. 1, § 136, § 262.

³² Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok. § 246 ods. 3, § 249 ods. 3.

Policajného zboru **poverený príslušník Policajného zboru o skutočnostiach získaných agentom**, súd do zápisnice uvedie príslušné krycie údaje agenta a meno, priezvisko a pracovisko povereného príslušníka Policajného zboru. Pri výsluchu na hlavnom pojednávaní alebo verejnom zasadaní takýto svedok **nie je povinný zložiť prísahu**.³³ **V prípade agenta, ktorého totožnosť je utajená, nie je možné vykonať konfrontáciu**.³⁴ V tejto súvislosti je potrebné vo všeobecnosti tiež uviesť, že ak sú **v súdnom konaní vypočúvaní ako svedkovia policajti**, v prípade **konfliktnej obhajoby** (neustávajúci odpor a kritika, bezdôvodné návrhy, početné dôkazné návrhy a podobne) je nutné, aby boli ako svedkovia pred súdom odolní voči stresom, očakáva sa od nich väčšia vierohodnosť a primerané správanie. Odporúča sa, aby bol policajt na výsluch pripravený, odpovedal pravdivo, jasne, precízne a vecne. Nemal by odpovedať slovami „áno“ alebo „nie“.³⁵

Podľa štatistických údajov Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky – vrátane Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky – uvedených v správach o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za roky 2006 – 2011 bol na prokuratúre inštitút agenta použitý v roku 2006 dovedna v 88 prípadoch, v roku 2007 v 112 prípadoch, v roku 2008 v 89 prípadoch, v roku 2009 v 67 prípadoch, v roku 2010 v 89 prípadoch a v roku 2011 v 110 prípadoch. Vo väčšine prípadov bol tento inštitút použitý prokurátormi Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky. Ani v jednom prípade nebol tento prostriedok využitý vo forme tzv. agenta provokatéra podľa § 117 ods. 2, veta druhá Trestného poriadku. **Vždy išlo o tzv. agenta kontrolóra, teda agenta, ktorý neinicuje spáchanie trestnej činnosti, len ju sleduje a dokumentuje**.³⁶

Graf: Použitie agenta – správy o činnosti prokuratúry za roky 2006 – 2011

5. Trestno-procesné limity použitia anonymných svedectiev podaných agentom ako svedkom

V súvislosti s použitím agenta a s jeho výsluchom ako dôkazným prostriedkom sa **dostávajú do stretu dva protichodné záujmy**. Záujem na plnohodnotnom **uplatňovaní zásady zabezpečenia práva na obhajobu a práva na spravodlivý proces a na druhej strane záujem spoločnosti na utajení a s tým súvisiacou ochranou osoby**, ktorá ako agent pôsobí. Napríklad **Európsky súd pre ľudské práva** v rozsudku vo veci Van Mechelen proti

³³ Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov, § 131 ods. 2, 3.

³⁴ Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov, § 125 ods. 3.

³⁵ PROTIVINSKÝ, M. Konfliktná obhajoba a policisté jako svědci v trestním řízení. s. 38-40.

³⁶ Správy o činnosti prokuratúry SR za roky 2006-2011. (cit.2013.09.11) Dostupné na internete: <http://www.genpro.gov.sk/spravy-o-cinnosti-12b7.html>.

Holandsku z 30. 10. 1997 **pripustil možnosť zachovania anonymity agenta, ak má byť vypočutý ako svedok a plánuje sa ako agent použiť aj v ďalších tajných operáciách.**³⁷ Nadväzne v rozsudku vo veci Kostovski proti Holandsku z 20. 11. 1989 súd poukázal na oslabenie záruk obhajoby pri výsluchu osôb, ktorých totožnosť nie je obhajobe známa. V tomto prípade nemá obhajoba možnosť ani zistiť a následne posúdiť otázky zaujatosti, vierohodnosti, ani preukázať lživosť a omyl vypočúvaného. **Súd určil podmienky.** Išlo o zásadu subsidiarity, keď postačuje použitie opatrenia menej zasahujúceho do práva na obhajobu, je potrebné ho použiť. Dôkazy majú byť vykonávané verejne a v prítomnosti obvineného, aby mal možnosť sa k nim vyjadriť. To platí aj pre výsluch anonymného svedka a výnimky možno pripustiť len v prípade, že neznižujú práva obhajoby. Odsúdenie nemôže byť založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere na anonymných výpovediach. Nie je porušením práva na spravodlivý proces, ak je odsúdenie založené okrem výpovede anonymných svedkov aj na ďalších dôkazoch.³⁸ Obdobne sa vyjadril k **princípu subsidiarity, princípu zákazu výlučného použitia dôkazov založených len na anonymných svedectvách a k princípu existencie vyvažujúcich prvkov, ak sa obžaloba opiera výlučne alebo prevažne o výpovede anonymných svedkov, vrátane silných procesných záruk, umožňujúcich riadne posúdenie spoľahlivosti a vierohodnosti poskytnutého svedectva,** v súvislosti s rozsudkom vo veci Ellis, Simms a Martin proti Veľkej Británii z 25. 4. 2012 aj Polák.³⁹

Záver

Zavedenie inštitútu agenta do trestno-procesnej úpravy od 1. 10. 1994, ako reakcia na vysoký nárast trestnej činnosti spojenej s brutalitou, organizovanosťou a dotýkajúcej sa aj korupcie, bolo nepochybne správnym rozhodnutím. Inštitút agenta, ktorého zákonná úprava je obsiahnutá aj v Trestnom poriadku účinnom od 1. 1. 2006 a rešpektuje aj zásady zákonnosti, subsidiarity, proporcionality a súdnej kontroly, prispel k zvýšeniu počtu odhalených, zistených a usvedčených páchatel'ov taxatívne uvedených trestných činov. Od 1. 8. 2013 je možné tento inštitút použiť aj pri trestných činoch extrémizmu. O častom praktickom využívaní agenta tzv. kontrolóra svedčia aj štatistické údaje, čo, naopak, nemožno konštatovať u tzv. agenta provokatéra. Ustanovenia vzťahujúce sa na inštitút agenta sa od jeho zavedenia do právneho poriadku vyvíjali a zmeny sa dotýkali najmä vymedzenia trestných činov, pri ktorých bolo použitie agenta možné, určenia okruhu orgánov oprávnených vydať príkaz na jeho použitie, možnosti iniciatívneho navádzania na spáchanie trestného činu v prípade korupcie, ale aj výsluchu agenta v trestnom prípravnom a súdnom konaní. Možno predpokladať, že vzhľadom na vývoj trestnej činnosti, jej organizovanosť, sofistikovanosť, agresivitu, nové trendy, ale aj rozhodovacia činnosť súdov právna úprava inštitútu agenta zrejme aj v budúcnosti zaznamená ďalšie zmeny. Vzhľadom na skutočnosť, že za dôkaz sa môže považovať všetko, čo môže prispieť k náležitému objasneniu veci a čo sa získalo z dôkazných prostriedkov podľa Trestného poriadku alebo podľa osobitného zákona, sú dôkazným prostriedkom aj informácie získané použitím prostriedkov operatívno-pátracej činnosti, ktorým sa rozumie aj agent. V trestnom konaní je možné agenta k ním získaným informáciám vypočúť a vo všeobecnosti sa na výsluch agenta v trestnom konaní primerane použijú ustanovenia o výsluchu svedka. Príprave a priebehu výsluchu agenta ako svedka je však potrebné venovať náležitú pozornosť. Určujúce je, či ide o agenta, ktorý je príslušníkom Policajného zboru alebo príslušníkom polície iného štátu, respektíve je agentom iná osoba, a súhlasí s tým, aby bola jeho totožnosť odhalená. Je tiež potrebné vziať do úvahy aj trestno-procesné limity použitia výpovedí agentov ako svedkov, a to najmä z hľadiska rozsahu

³⁷ POLÁK, P. Výsluch agenta ako dôkazný prostriedok. s. 200-201.

³⁸ TÓTHOVÁ, M. Inštitút agenta a jeho využitie na účely dokazovania korupcie. s. 391-392.

³⁹ POLÁK, P. Výpoveď anonymného svedka ako dôkaz. s. 317-318.

dokazovania, keďže v súvislosti s právom na spravodlivý proces nemôže byť odsúdenie založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere na anonymných výpovediach, ale musí byť založené aj na rade iných dôkazov. Z uvedených dôvodov sme v článku venovali pozornosť inštitútu agenta (zakotvenom v právnom poriadku Slovenskej republiky), jeho osobe a použitiu s poukazom aj na štatistické údaje, vrátane inštitútu tzv. agenta provokatéra, osobitostiam výsluchu agenta z hľadiska jeho prípravy a priebehu v trestnom konaní prípravnom a súdnom, ako aj trestno-procesným limitom použitia anonymných svedectiev podaných agentom ako svedkom pri výsluchu.

Literatúra

- CHMELÍK, J. Úvahy o agentu provokatérovi a korunním svedkovi. In *Karlovarská právní revue*. ISSN 1801-2193, 2005, č. 2, s. 3-11.
- CHMELÍK, J. Znovuvzkříšení agenta provokatéra. In *Karlovarská právní revue*. ISSN 1801-2193, 2011, č. 2, s. 35-42.
- IVOR, J. et al. *Trestné právo procesné. Druhé, doplnené a prepracované vydanie*. Bratislava : IURA EDITION, s.r.o., 2010. 1049 s. ISBN 978-80-8078-309-9.
- KARABEC, Z. Použití agenta v „předpolí zločinu“. In *Na křižovatkách práva: Pocta Janu Musilovi k sedmdesátým narozeninám*. Uspořádali Marie Vanduchová, Jaromír Hořák. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-388-2, s. 165-177.
- KMEC, J. et al. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. 1687 s. ISBN 978-80-7400-365-3.
- KOČAN, Š. Inštitút agenta vo vybraných právnych systémoch. In *Policajná teória a prax*. ISSN 1335-1370, 2011, č. 2, s. 65-72.
- KOČAN, Š., VIKTORYOVÁ, J., BLATNICKÝ, J. Právne aspekty použitia agenta pri vyšetrovaní korupcie. In *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej v dňoch 7.-8.6.2012 v Podhájскеj*, Slovenská republika. Podhájska: Východoeurópska agentúra pre rozvoj n. o., 2012. ISBN 978-80-89608-00-3, s. 122-130.
- KONEČNÝ, R. Prostriedky operatívno-pátracej činnosti pri odhaľovaní korupcie. In *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej v dňoch 7.- 8.6.2012 v Podhájскеj*, Slovenská republika. Podhájska : Východoeurópska agentúra pre rozvoj n. o., 2012. ISBN 978-80-89608-00-3, s. 131-139.
- NOVOCKÝ, J. Praktické aspekty použitia agenta v trestnom konaní. In *Státní zastupitelství*. ISSN 1214-3758, 2011, č. 6, s. 16-20.
- POLÁK, P. Výsluch agenta ako dôkazný prostriedok. In *Teoretické a praktické problémy dokazovania*. Pocta prof. JUDr. Vladimírovi Mathernovi, DrSc., k 80 narodeninám. Zborník príspevkov z celoštátnej konferencie s medzinárodnou účasťou, konanej dňa 15.12.2008. Bratislava : Bratislavská vysoká škola práva. 2008. ISBN 978-80-89363-17-9, s. 197-205.
- POLÁK, P. Výpoveď anonymného svedka ako dôkaz. In *Justičná revue*. ISSN 1335-6461, 2013, roč. 65, č. 3, s. 303-321.
- PROTIVINSKÝ, M. Konfliktní obhajoba a policisté jako svědci v trestním řízení. In *Kriminalistický sborník*. 2010, roč., LIV, č. 3, s. 38-41.
- ŠUCHTER, J. 1995. Agent - nový inštitút v trestnom konaní, In *Justičná revue*. ISSN 1335-6461, 1995, roč. 47, č. 3-4, s. 6-9.
- TÓTHOVÁ, M. Inštitút agenta a jeho využitie na účely dokazovania korupcie. In *Právny obzor*. ISSN 0032-6984, 2011, roč. 94, č. 4, s. 378-394.
- Zákon č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok), v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov.

Nález Ústavného súdu ČR sp. zn. III. ÚS 597/99 z 22.6.2000.
Nález Ústavného súdu ČR sp. zn. II. ÚS 710/01 z 25.6.2003.
Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 T 12/2004 z 1.9.2008 (ZSP 67/2008).
Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 To 6/2012 z 18.10.2012 (Tpj 14/2013).
Uznesenie Vyššieho vojenského súdu Trenčín sp. zn. 3 Tpo 1/2008 z 1.3.2010 (ZSP 22/2010).
Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd zo 4.11.1950 (oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí číslo 209/1992 Zb.).
Správy o činnosti prokuratúry SR za roky 2006-2011. (cit. 2013.06.10) Dostupné na internete: <http://www.genpro.gov.sk/spravy-o-cinnosti-12b7.html>.

Key words: criminal proceedings, means of evidence, evidence, witness, witness evidence (questioning by the Police), anonymous testimony, undercover agent, agent provocateur.

Summary

In our article we paid attention to the institute of undercover agent in the legal order of the Slovak Republic, to a personality of undercover agent, to the use of undercover agent; also some statistical figures were pointed out including the institute of the so-called agent provocateur, specific features of the undercover agent's testimony from the point of view of his previous preparation to this role and the course of both pre-trial and judicial proceedings; procedural limits of the application of anonymous testimonies given by undercover agent and witness. According to the Code of Criminal Procedure, also information obtained on the basis of means of evidence collected by means of operational means and intelligence device (i.e. undercover agent as well) may be used as evidence. Within criminal proceedings, undercover agent may be heard regarding information he obtained pursuant respective provisions regarding taking witness evidence. There is the decisive question whether an agent is a member of the Police Forces, or a member of the Police Forces of another country or he is another person and agreed that his identity be disclosed. Also it is necessary to take into account procedural limits of the application of agent's evidence especially from the point of view of the extent of evidence proceedings because - with regard taken to right to fair trial - a sentence should not be based exclusively or on decisive degree on anonymous testimonies.

*JUDr. Rastislav Remeta
Generálna prokuratúra
Slovenskej republiky
e-mail: rastislav.remeta@genpro.gov.sk*

Recenzent: doc. JUDr. Štefan Kočan, PhD.